

Tõnu Õnnepalu

„Mäed“

„Mul polnud sugugi plaanis seda näidendit kirjutada. Läksin teele hoopis teiste plaanidega, aga sattusin mägedesse ja jäin sinna terveks pikaks sügiseks. Seal neid „Mägede“ mono- ja dialooge mõeldes tundus täiesti loomulik, et eks mäedki mahu teatrilavale. Kuigi, jah, ega nad vist ikka ei mahu. Nad ise on üks teatrilava, kõige suurem siin maa peal. Aga kui nüüd võtta imeväike inimene sellelt hiigelsuurelt lavalt, minna talle lähemale ja lähemale...“

Võtta see pilk, millega ta vaatab mägesid.

Ja siis ennast.

Ja teist inimest.

Ja see teine...“

Tõnu Õnnepalu

Lihast ja luust Shakespeare

Georg Malviuse arvates on „Armunud Shakespeare“ väga hea dramaturgiline materjal, milles on tegijate jaoks suured võimalused ja millel on ka publikule palju pakkuda.

Georg, te olete rahvusvaheline mees, täna lavastate Londonis, homme Stockholmis, ometi toob tee teid ikka ja jälle tagasi Eestisse lavastama. Miks?

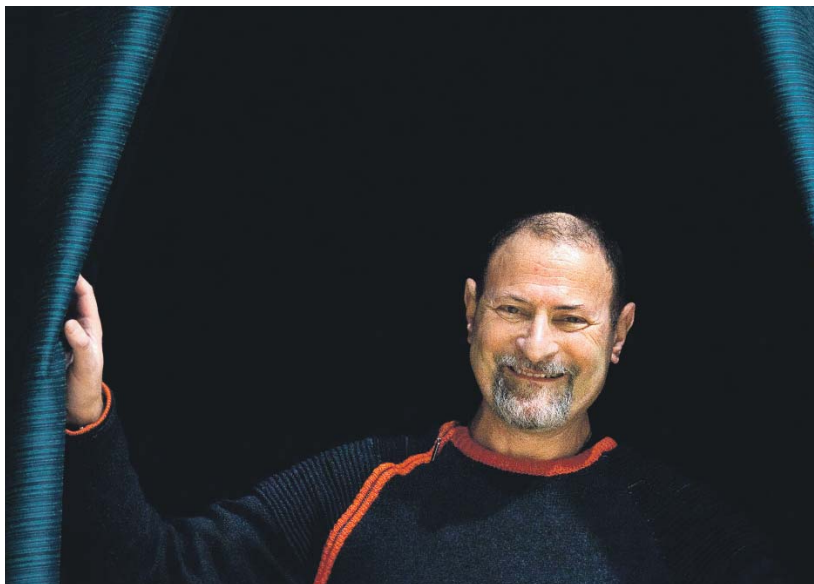
Sest Eesti on mu teiseks koduks saanud. Paljuskki oli selle algpõhjustajaks Jüri Krjukov, kes vedas mind Eestis eri paikadesse, võttis kaasa Balti ketti, viis kohvikutesse ja seltskondadesse. Eesti on mulle siin töötades nende aastatega väga koduseks saanud. Neli aastat oli mul siin vahepeal oma kortergi. Ma tunnen siinset teatrimaastikku ja näitlejaid hästi, mulle meeldib siin väga.

Me oleme harjunud rääkima, et Eesti näitlejatel on üks, ühine näitlejakool, on see teie meelest nii?

Jah, õppejõuna olen ka ise olnud huvitatud Stanislavski süsteemist ja kindlasti on Eesti näitleja erinev näiteks briti näitlejast, kes on võimeline väga nauditavalt esitama 12-minutilise monoloogi, aga pole võib-olla nii tugev ansambli mängus. Olen töötanud ka Ameerikas ning sealset näitlejad on ka erinevad. Aga töötegmine on lõppkokkuvõttes ikka samasugune. Ma töötan üsna täpse plaani järgi ning annan näitlejale tema rolli jaoks küllalt selged piirjooned, mille sees on näitlejal suur vabadus otsida ja improviseerida. Kui otsingud kipuvad rappa minema, saab neist piirjoontest jälle tuge.

Draamateatriga käisid algul läbirääkimised mõne Shakespeare'i näidendi lavastamise üle, selle asemel valisite hoopis „Armunud Shakespeare'i“, miks?

Ma ei leidnud väljapakutud kahe näidendi puhul seda sisemist põhjendatust, miks peaksin ühe või teise neist lavale tooma. Ma olen piisavalt

Georg Malvius

Lavastaja Georg Malviusel on hea meel olla tagasi Draamateatri katuse all, mis toob meelde ainult meeldivaid mälestusi tööprotsessist.

Kanada Stratfordis. Miks ei võiks Eesti publik Shakespeare'i aastal osa saada sellest emotsionaalsest ja mängulisest näidendist, mis muuhulgas räägib ära „Romeo ja Julia“ sünniloo.

Ütlesite trupile esimeses proovis, et see on näidend nagu šampanja.

Jah, selles on palju elevat kihinat, mis publikut võiks köita. See näitemäng on tõesti nagu klaas head šampanjat, mida lonksaaval üha ja jälle tahad nautida. Siin on haaravat tegevustikku ja romantilisi keerdkäike. Noor helilooja Rasmus Puur, kellega olen varemgi koos töötanud, on kirjutanud lavastuse jaoks suurepärase muusika.

Mulle meeldib töötada materjaliga, mis pakub publikule midagi nii mõtlemiseks kui ka läbielamiseks. Olen tegelikult alustanud sõnateatri lavastajana ning palju draamatekste la-

vana, et endale öelda: Georg, pane see näidend rahulikult kõrvale ja lavasta seda, mis sulle huvi pakub. „Armunud Shakespeare“ on väga hea dramaturgiline materjal, milles on tegijate jaoks suured võimalused ja millel on ka publikule palju pakkuda. Seda filmi põhjal sündinud näidendit on minu teada varem lavastatud vaid ühe korra Londonis 2014. aastal ja ühe korra

Marc Normani ja Tom Stoppardi stsenaariumi põhjal teatrilise kohandanud Lee Hall

„Armunud Shakespeare“

Lavastaja Georg Malvius, kunstnik Ellen Cairns, valguskunstnik Palle Palme, helilooja Rasmus Puur, koreograaf Maiken Schmidt (Tallinna Linnateater), lavavõitluse seadjad Rein Oja ja Indrek Sammul, tõlkinud Anu Lamp (Tallinna Linnateater). Esietendus 27. novembril 2016 suures saalis.

Osades: Karmo Nigula, Mait Malmsten, Piret Krumm, Ülle Kaljuste, Indrek Sammul, Christopher Rajaveer, Kristo Viiding, Tiit Sukk, Robert Annus, Liisa Saaremäel, Andrus Vaarik (Tallinna Linnateater), Maria Klenskaja, Marta Laan, Markus Luik, Taavi Teplenkov, Guido Kangur, Hendrik Toompere jr, Jüri Tiidus, Lauri Liiv, Veljo Reinik. Muusikud Tiit Kikas, Villu Vihermäe, Peeter Klaas, Anto Önnis.

Esmalavastus West Endis, Disney Theatrical Productions & Sonia Friedman Productions, lavastaja Declan Donnellan, kunstnik Nick Ormerod, helilooja Paddy Cuneen.

vastanud. Tõsi, vahepeal on tulnud tihedamalt muusikali- ja ooperilavastusi, aga mul on hea meel olla tagasi Draamateatri katuse all, mis toob meelde ainult meeldivaid mälestusi tööprotsessist („Ämbliknaise suudlus“ 1994, „Inglid Ameerikas“ 1996, „Nicholas Nickleby“ 1997, „Väike öuduste pood“ 2000). Mulle on alati oluline olnud, et ükski lavastus poleks lihtsalt järjekordne lavatöö, vaid sellel oleks publikule ka sõnum. Ühtepidi on see muidugi järjekordne Malviuse lavastus, kuid minu eesmärk on publikule iga lavastusega midagi öelda.

Olete „Armund Shakespeare'i“ kunstniku Ellen Cairnsiga tandemina koos töötanud juba aastakümneid.

Eks ma olen ka teiste kunstnikega koostööd teinud, Eestiski, aga Elleniga seob meid tõesti pikk koostöö. Sellega on nii, nagu vana abielupaariga, et lähed tänavale ja näed imeilusaid uusi inimesi, kuid siis saad aru, et su kaaslane on väga erilise inimese. Ellen on tohutult andekas ja töökas kunstnik, vaatamata pikale koostööle võib ta mulle välja pakkuda kümme või kaks teist varianti ja ma tõmban ikka nina kirtsu seni, kuni leiame koos selle õige lahenduse. Ellen valmistab oma kujundustele alati fantastilised maketid ja mulle meeldib siis käed külge panna ja asju ümber tõstma hakata.

Aga kui nüüd vana hea Willi juurde tagasi tulla, siis millised on teie esimesed tunded ja mälestused Shakespeare'iiga seoses?

Ma mäletan, et mind tohutult liigutas „Hamlet“ film Laurence Olivier'ga peaosas. Mulle väga meeldis ka Elmo Nüganeni „Romeo ja Julia“, ma imetlesin nii lavastaja kui ka näitlejate tööd. Ja nüüd on mul väga hea meel, et selle lavastuse andekas Romeo – Indrek Sammul – on minu lavastuse Mercutio. Elu teeb toredaid keerdkäike.

Kas Shakespeare on teie jaoks fiktsioon või reaalselt elanud inimene?

Mulle meeldib mõelda, et ta oli reaalne inimene. Temast on praeguseks kasvanud suur müüt, mida looma hakkasid juba tema kaasaegsed. Mul on lihtsam mõelda, et kõik need suurepäraseks tekstid on kirjutanud üks inimene. Igal juhul on meie laval kindlasti lihast ja luust Shakespeare. Mulle väga meeldib, et teater annab suure võimaluse kahele noorele näitlejale, kes nii suures rollis pole varem üles astunudki: Will – Karmo Nigula, Viola – Piret Krumm. Ma pole kindel, et nad praegu, prooviperioodi alguses [septembri lõpus 2016], endale täiel määral aru annavadki, milline töö neid ees ootab.

Küsis Tanel Tomson

Ellen Cairnsi kostüümikavandid

Filmist lavale

1998. aasta menufilmi „Armunud Shakespeare“ põhjal valminud näidend jõudis Londonis lavale 2014. aastal.

Briti-Ameerika koostööfilm „Armunud Shakespeare“ valmis 1998. aastal. Loomekriis Shakespeare armub ja selles palangus, oma tunnete ja ajastuomaste seikluste ajal kirjutab 1595. aastal ühe oma kuulsama näidendi „Romeo ja Julia“.

Filmi idee pärineb Marc Normani 1980. aastate lõpust. Režissöör Edward Zwick polnud stsenaariumi kavandiga rahul ja kutsus Tom Stoppardi seda lihvimaks. 1991. kui võtted olid algamas, katkestasid aga lahkarvamused Shakespeare'i osatäitja asjus kogu ettevõtmise. Vahetus stuudio, re-

žissöör, Viola osatäitja, stsenaariumgi töötati ümber.

Režissöör John Madden lavastas Marc Normani ja Tom Stoppardi stsenaariumi. „Armunud Shakespeare“ võitis 7 Oscarit: parim film, originaalstsenaarium, naispeaosa (Gwyneth Paltrow – Viola de Lesseps), naiskõrvalosa (Judi Dench – Elizabeth I), kostüümid, lavakujundus ja muusika. Trupis mängisid veel ka Joseph Fiennes (William Shakespeare), Geoffrey Rush (Philip Henslowe), Colin Firth (Lord Wessex), Ben Affleck (Ned).

Shakespeare'i (1564–1616) eluloos on nn kadunud aastad 1585–1592, mille kohta on väga vähe teada. Kui 1592 mainitakse tema tegevust Londonis, on ta juba näitekirjanikuna tuntud. Ta tegutses seni tõenäoliselt mõne näite-trupi juures, mängides, kirjutades ja muid vajalikke töid tehes. Filmi autorid kasutasid seetõttu ära mitmesugust ajastu materjali ja lasksid ka fantaasial lennata. Tekstis on ohtralt viiteid Shakespeare'i näidenditele, mitu tegelast kujutavad ajaloolisi isikuid eesotsas kuninganna Elizabethiga. Christopher Marlowe, inglise suurimaid näitekirjanikke mõjutas Shakespeare'i väga

(nad olid eakaaslased, sündinud tõenäoliselt samal aastal, kuid Marlowe suri juba 1593). Richard Burbage'it on nimetatud esimeseks suureks inglise näitlejaks, ta mängis peaosas paljude Shakespeare'i näidendite esmalavastustes, nagu „Hamlet“, „Othello“, „Richard III“ ja „Kuningas Lear“. Produutsendi ja impressaario Philip Henslowe' päevaraamat on rikkalik allikas renessansiaegse inglise teatri ja Londoni kohta. Näitleja Ned Alleyni suurrollid sündisid Marlowe' teoste lavastustes ja temagi päevik on säilinud. Ajalooline isik on ka näitekirjanik John Webster.

Mõnes asjas pole ajaloolise tõe pärast siiski liialt muretssetud, näiteks arvatakse ei käinud kuninganna Elizabeth avalikes teatrites, Virginia kolooniat ja tubakaistandust (kuhu filmi ja näidendi Shakespeare'i armastatu Viola

pärast abiellumist viiakse) polnud tolal veel olemas, tegelik Shakespeare kasutas oma „Romeos ja Julias“ teiste sama sündmustikuga teoste elemente. Nagu menukate filmide puhul tihti peale, innustas filmi edu seda laval kordama. Lee Hall kirjutas stsenaariumi põhjal teatriteksti ja lavastus esietendus Londonis Noël Coward Theatre's 23. juulil 2014. The Guardiani staažikas kriitik Michael Billington kirjutas juba järgmisel päeval, et kuigi ta on tihti kritiseerinud praegust filmide lavale tirimise maaniat, on „Armunud Shakespeare'i“ puhul see ülekannet igati õnnestunud ning stsenaariumist enamgi on see näidend „armastuskiri teatrilise, ülistades, kuidas kaosest ja kimbatusest sünnib maagia ja müsteerium“.

Ene Paaver

Shakespeare elab

Shakespeare'i looming on ammendamatu inspiratsiooniallikas ja käesolev juubeliaasta on seda ilmekalt näidanud. Shakespeare'i aasta pole veel lõppenud, paljud koolid on algatanud uue hooga põnevaid ettevõtmisi.

„Alas, poor Yorick.“ Foto: Zoya Ignatova

Käesolev aasta märgib 400 aasta möödumist William Shakespeare'i surmast ning see pole mitte pelgalt võimalus mälestada maailma ühte olulisimat näitekirjanikku. See on aeg tähistada tema erakordset annet ja kestva mõju läbi sajandite tänapäevani välja.

Shakespeare'i pärand on võrreldamatu: tema tööd on tõlgitud rohkem kui 100 keelde ja enam kui pooled maailma koolilastest on tema loominguga kokku puutunud. Nagu üks tema kaasaegseid Ben Jonson on öelnud: „Shakespeare pole mitte kindla vanuse jaoks, ta on aja jaoks.“ Ta elab täna meie keeles, meie kultuuris ja ühiskonnas.

„Igas armastajas, kes eal üksinda akna all seisnud, igas armukadedalt sosistatud sõnas, igas vaimus, mis eal ei puhka.“

Shakespeare etendas otsustavat rolli tänapäevase inglise keele kujundamisel ning aitas inglise keelel saada maailmakeeleks. Esimese suure sõnaraamatu koostamisel kasutas Samuel Johnson Shakespeare'i sõnavara enam kui ühegi teise kirjaniku oma. Kolm tuhat uut sõna ja fraasi, kõik ilmusid esmakordselt trükituna Shakespeare'i näidendites. Aga Shakespeare'i mõju on tunda palju laiemalt kui pelgalt meie keelekasutuses. Tema sõnad, süžeed ja tegelased jätkavad suuresti meie kultuuri ja laiema ühiskonna mõjutamist. Nelson Mandela, olles vangistuses Robben Islandil, armastas kasutada Julius Caesar'i tsitaati: „Argpüksid surevad mitmeid kordi veel enne oma tegelikku surma, vaprad kohtuvad surmaga vaid korra.“ Kate Tempesti poeem „Minu Shakespeare“ tabab Shakespeare'i igavese kohalolu, öeldes, et Shakespeare on „... igas armastajas, kes eal üksinda akna all seisnud, igas armukadedalt sosistatud sõnas, igas vaimus, mis eal ei puhka.“

2016. aasta igal päeval toimub midagi ja erinevad organisatsioonid Suurbritannias ja kogu maailmas kutsuvad kõiki ühinema William Shakespeare'i elu ja pärandi tähistamisega. 5. jaanuaril alanud programmi „Shakespeare Lives“ (e.k Shakespeare elab) raames on toimunud väga palju üritusi ka Eestis. Programm hõlmab enam kui 70 riiki ja seda juhivad Briti Nõukogu koostöös Briti Saatkonnaga.

18. jaanuaril Draamateatris toimunud avauitrusel astusid Shakespeare sonettide ja monoloogidega kuulajate ja kaamerate ette Briti suursaadik Chris Holtby, kultuuriminister Indrek Saar, teatri direktor Rein Oja ning näitleja ja Riigikogu liige Ain Lutsepp. Kuna need meeleolukad etteasted olid järelevaadatavad ERRi kodulehel, siis leidsid need kasutamist paljudes koolides inglise keele ja kirjandustundides.

Kõik on saanud jagada oma lemmik Shakespeare'i hetki sotsiaalmeedias, vaadata ennenägematult põnevaid lavastusi teatris ja filmidena ning veebis, külastada näitusi, osaleda töötubades ja debattides ning kasutada uusi õp-
pematerjale, mis aitavad kaasa inglise keele ja sotsiaalsete oskuste omandamisele.

Shakespeare Globe tuuritas kogu aasta jooksul üle maailma, Eesti oli üks esimesi riike, kus etendati Globe'i „Hamletit“ möödunud kevadel. Sellele lisaks võtsid paljud eesti teatrid Shakespeare'i näidendid oma mängukavva, nii et tänavu suvel oli võimalus valida lausa kahe „Suveöö unenäo“ vahel. Toreda ettevõtmisega said aga hakkama Pärnu noored, kes etendasid kevadise Shakespeare'i festivali ajal inglise keeles Shakespeare'i ajastust ajendatud endakirjutatud näidendi, valmistasid ajastule autentseid roogi ja võtsid mõõtu üliõnne võitluses.

Kevadel alanud sotsiaalmeedia kampania „Play Your Part“ (#PlayYourPart) (e.k. mängi oma rolli) kutsus uue põlvkonna loomingulisi talente looma oma digitaalset austusavaldust poeedile, sellega läksid kaasa mitmed koolid, tehes videopöördumisi ja Shakespeare'ist ajendatud minilavastusi.

Shakespeare'i aasta pole aga veel lõppenud, paljud koolid on algatanud uue hooga põnevaid ettevõtmisi. Draamateatris toimub hilissügisel suur monoloogide ettelugemisvõistlus, Pärnumaal on plaanis korraldada Briti päevade ajal novembris rida erinevaid üritusi, alates mudilastest, kuni päris eakateni, kõigil seos Shakespeare'iga.

Shakespeare'i looming on ammendamatu inspiratsiooniallikas ja käesolev juubeliaasta on seda ilmekalt näidanud. Uued põlvkonnad leiavad oma lähenemisenurga ja vahendid, aga Shakespeare teemad ja üldnimlikud probleemid kõnetavad jätkuvalt meid kõiki.

Ursula Roosmaa
Briti Nõukogu Eesti esinduse juhataja

Las hoobilt kõlada üks monoloog!

Kui suures saalis möllab „Armunud Shakespeare“, siis väikses saalis on lava gümnaasiumiõpilaste päralt.

Shakespeare'i aasta tähistamiseks ning suurejoonelise uuslavastuse tuules toimub Draamateatris Shakespeare'i monoloogide esitamise võistlus. Kutsume gümnaasiumiõpilasi end proovile panema ja astuma Draamateatri lavale koos Shakespeare'iga!

Teatritekstile on omane dialoog, aga tihti kasutatakse ka ühekõnet ehk monoloogi. Seda on küll lihtne ära tunda, sest räägib ju üksainus tegelane, kuid monolooge on loomult erinevaid. On neid, mil tegelane justkui astub mängust välja, et publikuga jagada mõnda eellugu või kommenteerida laval toimuvat. Paeluvamad võivad aga olla juhud, mil tegelane teeb kuuldavaks oma sisekõne. See on iseenda poole pöördumine: tegelane räägib oma sisevastuoludest, vaidleb endaga, sõnastab oma kahtlused, vaeb poolt- ja vastuargumente, et jõuda endas selgusele või langetada mingi otsus. Monoloogi

esitamisel on oluline mõista, kuidas tegelane on just sellesse hetke jõudnud, mis on teda pannud ennast sel viisil väljendama.

Võistlusel võib ette kandmiseks valida endale meelepärast monoloogi. Kõige kuulsam on muidugi Hamleti monoloog, mis algab sõnadega „Olla või mitte olla“, kuid julgustaksime uurima ja proovima ka teiste Shakespeare'i näidendite sobivaid kohti. Valik on tegelikult suur, monolooge leiab nii traagiliste nais- ja meespeategelaste esituses kui ka lüürilise või koomilise alatooniga stseenidest. Hakatuseks tasub tutvuda Draamateatri kodulehel välja toodud näidetega. Georg Meri tõlgitud tekstid leiab nii vanematest Shakespeare'i kogutud teoste koidetest kui ka uusimast 2014. aastal välja antud koguteosest.

Vabalt valitud monoloog tuleb veenvalt ja mõjusalt ette kanda eelvoorus 24. või 26. novembril. Eelvoorst valib Draamateatri näitlejatest žürii välja finalistid.

Finalistid asuvad omavahel mõõtu võtma aga võistluse avalikus finaalis. Finaal toimub Draamateatri väikses saalis 5. detsembril kl 18 – vaatama ja kuulama on oodatud kõik huvilised!

Võistluse parimaid ootab igavene au ja kuulsus, lisaks väärt auhinnad Eesti Draamateatrilt ning Briti Nõukogu Eesti esinduselt. Täpsema info ja registreerimislehe leiab aadressilt draamateater.ee/monoloogid. Registreerimine on avatud 10. novembrini!

Las hoobilt kõlada üks monoloog.
Anna meile pisut aimu oma andeist.
Esita üks kirklik monoloog! (Hamlet)

Kairi Kruus

draamateater.ee/monoloogid

Mägede hääl

Mäed, mis kirjanikku inspireerisid, kuuluvad Vercors'i mäestikualale Drôme'i departemangus, kõrgudes 4000-elanikuga Die linnakese kohal Lõuna-Prantsusmaal.

Tõnu Õnnepalu

„Mäed“

Lavastajad Aleksander Eelmaa ja Garmen Tabor, kunstnik Liisi Eelmaa, helilooja Lauri-Dag Tüür, valguskunstnik Priidu Adlas (Tallinna Linnateater), videokunstnik Urmas Jõemees.

Esietendus Eesti Draamateatri väikses saalis 14. ja 17. septembril 2016.

Osades: Aleksander Eelmaa, Ester Pajusoo, Pääru Oja või Christopher Rajaveer, Külli Teetamm (Tallinna Linnateater) või Liisa Saaremäel.

Tšellist Leho Karin (Tallinna Kammerorkester).

Tüdruk – Külli Teetamm, Poiss – Pääru Oja.

Tüdruk – Liisa Saaremäel, Poiss – Christopher Rajaveer.

Juhuse tahtel olen näinud neidsamu mägesid, mis ajendasid Tõnu Õnnepalu hülutama kavatsust kirjutada Tammsaare ainetel näitemäng Vargamäest, et luua hoopis sõnaballett „Mäed“. Lagedal sündinud ja kasvanutena ei oskagi me mägede väge kohe taibata, seda alati ootamatut tuult, mis mägedest tuleb, seda kummalist häält, mida mägedes kuuleb, seda mägede „kõrgustikuõhku“, millest Nietzsche nii sugestiivselt kirjutas. Ei pääsenud mägede lummusest Õnnepalugi, kui korra nende jalamile elama sattus, nende kutse oli tugevam, kui peas tehtud plaanid. „Mäed on droog! Ma olen juba sõltuvuses. Ma ei taha enam midagi muud. Andke mulle mägesid! Veel mägesid! Veel kõrgemale, veel raskemaid!“, hüüab kõnekalt üks näidendi peategelasi.

Mäed, mis kirjanikku inspireerisid, kuuluvad Vercors'i mäestikualale Drôme'i departemangus, kõrgudes 4000-elanikuga Die linnakese kohal Lõuna-Prantsusmaal. Suurimad neist ulatuvad üle 2000 meetri merepinnast. Mäed kujundavad olulises osas Die palge, alates tuultest, mis linnale puhuvad, sh kurikuulus põhjatuul, isearanis kuiv ja karge La Bise, mille hingust on aimata ka näidendi lehekülgedel.

Õnnepalu veetis suure osa mullu sügisest Die linnakeses, mägedes jalutades ja näidendeid kirjutades. „Mäed“ kannavad selgelt Vercors'i massiivi meeolusid, vonklevate eesliradade ja laskuva udu hingust, seda kirgastust, mis meid ikka tabab, kui oleme pingutuse hinnaga kuhugi kõrgemale tõusnud, saanud ülendatud. Üleval mägedes tundub kõik allapoole jääv, kõik see igapäevane askeldamine, tilluke ja viirastuslik; mägedes saab mõelda suuri mõtteid, kõik väiksemad puhub tuul minema.

Näidendi kese on vaikiv munk, kelle suust kuuleme vaid ühe sõna. Nagu autor ise on kommenteerinud, kehas tabki munk seda keset, mida suurem osa meist oma ellu ihaldab, seda toetuspunkti, mis lubaks eluga paremini hakkama saada. Munk ei figureeri Õnnepalu loomingus esimest korda, mõneti ootamatult ilmub ta „Flandria päeviku“ lehekülgedel üksildase mina-jutustajana, kelle katkendlik tekst on raamatus laotud teises kirjas. „Mägesid“ lugedes ei saagi ma päriselt lahti tundest, et see 21. sajandi näidendi-munk, keda kuuleme loku lauda löömas ja korra naernas, on

Üleval mägedes tundub kõik allapoole jääv, kõik see igapäevane askeldamine, tilluke ja viirastuslik; mägedes saab mõelda suuri mõtteid, kõik väiksemad puhub tuul minema.

kuidagi seotud sellega, kes 13. sajandi Flandrias oma mõtteid kirja paneb: „Ma olen juba vana mees. Mitu talve, seda ma täpselt ei tea, aga palju rohkem kui nelikümmend, võib-olla juba kuuskümmend, ja seda on väga palju.“

Mungale sekundeerib teine vaikiv tegelane, tšellist, kelle kanda on näidendi helilise atmosfääri kujundamine. Nende kahe ümber ja suhtes tegutsevad poiss, tüdruk ja vanaeit, selle näidendi ainsad kõnelejad. Kuid kõnelevad nad rohkem endamisi, iseendale või mungale. Või jah, tegelikult meile, lugejatele-vaatajatele.

„Mäed“ on tugeva religioosse alltekstiga näitemäng, meditatsioon elusa ilu ja surma tühisuse üle. Religiooni-teema pole Õnnepalu loomingus päris uus, soovi korral võime selgeid religiooside motive näha juba ühes tema varases novellis „Armulaud“, mis ilmus ajakirjas Vikerkaar 1989. aasta maikuus. Kummati räägib Õnnepalu oma tekstides religioonist harva, otsesõnu pea mitte kunagi, isegi kui põhiosa tema loomingust keerleb küsimuste üle, mida me enamasti seostame religioossete või laiemalt vaimsete küsimustega.

Marcel Proustiga seoses kirjutas Õnnepalu hiljuti: „Prousti teosed võiksid väga vabalt tänapäeva raamatupoes seista vaimse kirjanduse riulis. Sest ta tegeleb, kõigest oma seltskondlikust justkui-tühisusest hoolimata, ainult selle kõige tähtsamaga ja kõige tabatumaga, millega tegelevad või näivad tegelevat kõik need spirituaalsed raamatud, mis peaksid meid juhatama – kuhu just: kas iseenda, Jumala, kõik-suse, arusaamise, valgustuse või veel millegi juurde. Aga samas ta sinna riulisse ei sobi, sest ta tegeleb sellega tõeliselt. Sest ta on liiga vaimne, et paista veel vaimne. Ja nii seisabki ta ohutult kirjanduse sektsioonis.“ Tundub, et midagi sarnast võiks öelda Õnnepalu

enda teoste kohta. Tema tekstid on selgelt vaimsed, kuid samas hoiatavad sellesama vaimuse eest. Seepärast on mul isegi veidi kahju, et näidendi lõpp-versioonist on välja jäänud lause, mis seal esialgu figureeris, poisi hüüatus mungale: „Vaimsus! Teater! Teater on kogu see sinu vaimsus. Kui kehast enam asja pole, siis vaimusega saab ikka veel ära petta, saab ära meelitada, eks ole!“

Ma ei ole „Mägede“ lavastust näinud, kuid võib arvata, et lihtne ülesanne selle lavale seadmine pole. Kuidas luua teatrisaalis seda mäestiku „kõrgusti-

kuõhku“? Anda edasi seda „mägede häält“, millest näidend kirjutab? Kuidas lavastada lugu, mille viiest tegelasest kaks ei ütle midagi? Mil moel muuta tüdruku, poisi ja vanaeide pikad monoloogid saalis jälgitavaks? Kuidas anda loomulikuna edasi tegelaste lihtsaid, ent suuri tõdemusi elust, armastusest ja surmast, ilma et need klišeedena pörandle potsataksid? Ent kõigi raskuste kiuste on lavastajal lugeja ees vähemalt üks eelis – ta saab anda elu tšellistile, varustada näitemäng muusikaga, millest lugejad on paratamatult ilma jäetud.

Marek Tamm

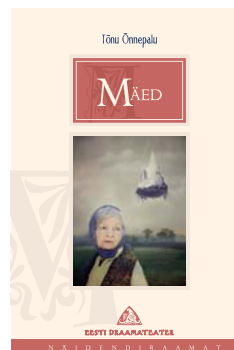
Vanaeit – Ester Pajusoo. Mats Õuna fotod

RAAMATUD

Näidendi-raamatud

„Mäed“

„Mäed“ on Tõnu Õnnepalu (1962) neljas seni lavale jõudnud näidend (eelmised „Sajand“, „Vennas“, „Ingeland“). Näidend ilmus Eesti Draamateatri Näidendiraamatu sarja 26. raamatuna. Kujundas Kert Lokotar, raamatus on Mats Õuna fotod lavastusest.

„Vennas“

„Vennase“ lavastas 2014. aastal Eesti Draamateater Aleksander Eelmaa ja see on praegugi mängukavas. Näidendi aluseks on autentsed kirjad, mille autor leidis Hiiumaal vanast aidast. Näidendiraamatu sarja 19. raamatuna ilmunud „Vennase“ kujundas Kert Lokotar ja raamatus on Teet Malsroosi fotod lavastusest.

Yasmina Reza: Mikrosündmused moodustavadki eluvõitluse

Bella figura – hea mulje või varjav mask?

Kunstnik Jaanus Laagriku lavakujunduse kahe maketiga: laual on vähendatud mõõtetes lava ja dekoratsiooni käsitsi valmistatud koopia, arvutis on aga ekraanile projitseeritud virtuaalne mudel, mida saab igapidi pöörata, suurendada-vähendada, valgustada jm. Kadri Halliku foto.

Hendrik Toompere on Eesti Draamateatri lavastanud Yasmina Reza näidendid „Kunst“ (1998, prantsuse keelest tõlkinud Tatjana Hallap) ja „Hävituse ingel“ (2012, prantsuse keelest tõlkinud Margus Alver).

„Mulle ta autorina sobib,“ ütleb lavastaja, „kuna ühest küljest on ta väga realistlik, teisalt oskab selle tavalisuse sees näha pragusid, millest immitseb tugevat jumalikku valgust. Sellist valgust, mida me igapäevaelus ei pruugi näha. „Bella figura“. Eialgu võib tunduda, et pealkiri viitaks justkui modelliagentuuri suvepäevadele, aga ei. Asi on hoopis intrigeerivam. Mees lööb üleaisa kena preiliga ja jääb vahele. Ja kohe nii lollisti, et restoranis, kõigi silme all. Oma naise parimale sõbrannale. Aga siis hakkab kooruma ja koorub ja koorub nagu mereandide restoranis ikka. Koorikloomade

**Inimeste väljapoole
paistev portree on sootuks
midagi muud kui tegelikud
kavatsused.**

koorimine võtab aega, kuid sees on maitsev liha. Ja jõuame ikkagi selleni, et inimeste väljapoole paistev portree on sootuks midagi muud kui tegelikud kavatsused.“

Inimeste meeleheitlik püüe jätta endast võimalikult head muljet võib ootamatu pisiasja taha komistada ja ikkagi tulevad ilmsiks meie hoolega varjatud hirmud ja ihad – see Yasmina Reza korduv motiiv käivitab ka „Bella figura“.

„Hävituse ingli“ kavalehel kirjutas Eesti Ekspressi psühholoogiakolumnist Tiina Jõgeda: „Millal on parem tungide survele järgi anda ja lasta oma sisemised registrid täienisti vabaks, rebida vaasist tulbid ja oksendada vahukoorekoogile? Kas sel juhul on tegemist piinliku vahelejäamisega, närvid kaotamisega? Või ammutame purgatoorsest hetkest hoopiski jõudu, tungienergiat, millest teadlikuks saamine võimaldab meil viisakas maailmas paremini vastu pidada? „Teate mis, te mõjute usutavamalt, kui te ilgelt käitute,“ ütleb Alain [„Hävituse ingli“ üks peategelastest] naisele, keda muidu peeti malbe näoga tagasihoidlikuks hoolitsejaks. Mõnikord on aus ilgus kasulikum kui hambad-ristis-kenadus. Mõnikord, aga mitte alati.“

Yasmina Reza

„Bella figura“

Lavastaja Hendrik Toompere, kunstnik Jaanus Laagriku, tõlkinud Margus Alver.
Esietendus väikses saalis 6. novembril 2016.

Osades: Inga Salurand, Hilje Murel, Mari Lill, Ivo Uukkivi, Raimo Pass.

„Bella figura“ on kirjutatud tellimustööna. Üks tuntumaid tänapäeva saksa lavastajaid Thomas Ostermeier soovis Yasmina Rezalt näidendit Schaubühne teatri jaoks, tekst valmis väga kiiresti. Õige pea järgnes lavastus Horvaatia Rahvusteatri Zagrebis.

Esmapilgul käivitab „Bella figura“ ju peaaegu klišeelik motiiv: petisest abimees koos armukesega jääb vahele oma abikaasa sõbrannale. Kuid sellest lähtepunktist Reza alles alustab, et puudutada hoopis tähendusrikkamaid, olemuslikke küsimusi. Thomas Ostermeieri sõnul räägib Reza *bella figura*’st väga suures mõotkavas: välisest edusest, aga ka näivuse eksistentsiaalsest mõotmest – aja kaduvusest, igapäevaelu jaburusest, elu suure mõtte ja argielus kuhjuvate pisiasjade vahekorra.

Yasmina Reza peres segunevad juudi, vene, iraani, ungari juured. Kuigi Reza ise (sündinud 1959) on kasvanud prantsuse kultuuriruumis, võimaldab see kirju etniline taust tal kõrvaltvaatajapilguga kujutada prantsuse ühiskonnas – ja ka üldisemalt tänapäeva Euroopas – normidega kohanemise, sotsiaalsete rollide ja maskide teemasid. Kuna tema peres rõhutati perfektse keeleloosuse tähtsust, aitas see lihvida tema keele nüansirikkust ja täpset dialoogi. Ja mõista eneseväljenduse tähtsust igasuguse omaksvõtu saavutamisel, ka sotsiaalsete rollide täitmisel.

Reza on rääkinud, et talle meeldib vaadelda inimesi argielusituatsioonides – kasvõi istuda mitu tundi restoranis ja vaadata, kuidas inimesed käituvad, püüda mõista, mis toimub, püüda näha maskide taha. Võideldes ei jaksa keegi maske ülal hoida, ja selles ongi teatri võimalus – märgata konfliktisituatsioonis ilmsiks tulevaid käitumismotiive, mida tavaliselt püütakse varjata.

Reza on öelnud, et tema näidendid lähtepunkti pole mitte soov lahata mõnda põletavat sotsiaalset probleemi, vaid ootamatu säde, mis valgustab midagi suuremat inimestevahelises suhtes. Olen kannatamatu, ütleb ta. Pikad sissejuhatused, lapsepõlve analüüsid, konteksti koorem pole tema jaoks. Tema töötab olevikus ja peab väga kõnekaks igasugu pisiasju. Seda pealispinnavahtu, mis sügavike kohal heljub. „Inimelu draama ei koosne suurtest traagilistest sündmustest. Neid muidugi tuleb elu jooksul ette,

Yasmina Reza 30. märtsil 2008 Berliini teatris Berliner Ensemble esitlemas oma raamatut „Loojang, eha või öö: aasta koos Nicolas Sarkozyga“. Reza saatis Sarkozyd kogu tema presidendikampaania vältel ning pani nähtu-kuuldu kirja. Näitekirjanikuna nägi ta hästi läbi poliitikute ja näitlejate lauelu sarnasuse ning valimisetenduse kalkuleeritud mõju. Foto: DPA/Vida Press

kuid enamjaolt täidavad elu väiksed detailid, pisikriimustused, kortsud, mikrosündmused – mis kokku moodustavadki eluvõitluse.“ Reza valib oma sõnul välja selle aspekti, mis tundub kirjutamiseks kõige ebasobivam – ja süveneb siis sellesse. (Vt intervjuu Yasmina Rezaga, The Paris Review, 20. veebruar 2015.)

Ene Paaver

Bella figura – hea mulje või uhkeldamine?

Bella figura tähendusest prantsuse ja itaalia kultuuris räägib näidendi tõlkija Margus Alver

Kontekstist välja rebituna tähendaks näidendi pealkirjaks olev itaaliakeelne väljend sõna-sõnalt 'hea mulje'. Väljendi *fare bella figura* põhitähendus on 'endast head muljet jätma'. Selle vastand on *fare brutta figura* 'endast halba muljet jätma'. *Bella figura*’t nimetatakse vahel itaalia identiteedi oluliseks osaks. See on oskus ja tahe olla väljapeetud ja stiilne, õigesti ning elegantset käituda ja riietuda. Siit ka väljendi *fare bella figura* laiem tähendus, st 'elegantne olema', 'toretsema', 'toredana/ilusana/väljapeetuna/maitsekana silma paistma', 'ennast heas valguses ja väarikana näitama', 'midagi püstitäi, efektiiviga ja oma staatust rõhutades tegema', 'näitama, et sa oled keegi'.

Väljendit *bella figura* kasutatakse näidendis ainult üks kord. 5. pildis kõlab Andrea repliik Borisile: „Enne kui sa Garonne’i jõkke hüppad, kallid, kui sul

peaks selline soov olema, siis võiksid sa oma elu viimasel õhtul teha näo, et kõik on viimase peal, ja ennast parimas valguses näidata, *fare bella figura* nagu ehtsad suurmängurid.“ Originaalis kõlab see: „*Avant de te jeter dans la Garonne si tu en as envie mon amour, tu pourrais ton dernier soir faire bella figura, comme les grands flambeurs.*“ See repliik haakub Yvonne’i repliigiga 4. pildis: „Teate mis, teeselda võib ju ka. Mina märkan tihti, et ma teesklen, nagu oleks rahu majas.“

Andrea teeks Borisile justkui ettepaneku lahkuda elust väarikalt ja püstitäi.

Yasmina Reza on aga ristanud itaaliakeelse *fare bella figura* ja prantsuskeelse *faire belle figure*, mistõttu tuleb arvesse võtta tähendust ja kõla kummaski keeles, kusjuures domineerima jääb prantsuse keel. Prant-

**Prantsuskeelne väljend
faire belle figure on
ironiline ja tähendab
'ennast heas valguses
näitama', 'ennast paremini
näitama, kui tegelikult
ollakse', 'toretsema',
'uhkeldama'.**

suskeelne väljend *faire belle figure* on ironiline ja tähendab 'ennast heas valguses näitama', 'ennast paremini näitama, kui tegelikult ollakse', 'toretsema', 'uhkeldama'. 17. sajandil tähendasid väljendid *faire bonne fi-*

gure ja *faire (quelque) figure* 'ennast kõrgemas seltskonnas heast küljest näitama, tähtsat inimest mängima', aga ka 'arvestatav inimene olema', 'tehtud mees olema', 'silmapaistval positsioonil olema, tähtsal ametipositiil olema'. Seda on kasutanud näiteks Molière „Misantroobi“ esimese vaatuse 2. stseenis Oronte’i repliigis „*S’il faut faire à la cour, pour vous, quelque ouverture, / On sait qu’auprès du Roi, je fais quelque figure*“, mille August Sang on eesti keelde tõlkinud: „Teil on ehk midagi õukonnas lahendada? / Mul on sidemaid seal – ma võiksin vahendada“ (Molière. „Näidendid“. Tallinn: Avita, 2006, lk 199.)

Prantsuse publiku puhul saavad isegi need, kes itaalia keelt ei oska, aru ka segakeelsest väljendist *faire* (see sõna on prantsuse keeles) *bella figura* (need kaks sõna on itaalia keeles prantsuskeelse *belle figure*’i asemel). Tänu sel-

lele saab iroonia ühe vindi juurde, sest Reza kasutab itaallaste positiivset stereotüüpi Prantsusmaal: igas olukorras alati elegantne ja laitmatu välimusega, ohtralt žestikuleeriv, ekstravertne ja võib-olla pisut heas mõttes eksalteeritud.

Berliini Schaubühne lavastuses on jäetud pealkirjaks „*Bella figura*“, kuid suuresti seetõttu, et saksa keeles on väljend *bella figura machen* täiesti olemas (Thomas Ostermeieri enda ja Florian Borchmeyer’i tõlge: „*Bevor du dich in die Garonne stürzt, wenn du das möchtest, mein Schatz, könntest du an deinem letzten Abend bella figura machen, wie ein wirklich großer Spieler.*“).

Margus Alver
tõlkija

Sisemise üllatusega „Lift“

Kersti Heinloo debüütlavastus suurel laval on emotsionaalne rännak seiklusvalmis noortele. Füüsilis-visuaalne lavastus sünnib tihedas koostöös loomingulise trupiga.

Millises etapis te praegu lavastuse loomisel olete? Mis paneb tõsiselt pead murdma? Aga mis rõõmustab tõeliselt?

KRISTJAN: Praegu on lõppsiirgel lahenduste analüüs. Järgnevate nädalate jooksul peaks selguma, kuidas ja mis kujul meie ideed lavale jõuavad. Hetkel teen nii mehaanika kui elektroonika eelprojekte. Kõik elemendid on väga tugevalt seotud video- ja valguslahendustega. Kujundus tuleb mahult väike, aga sisult keeruline.

KERSTI: Rõõmu teeb mõttekaaslaste olemasolu ja oskus koostööd teha. Tundub, et saabub koostöö ajastu. Abi küsida ja vastu võtta on minu meelest normaalne, sest mul pole võimalik omandada kõiki vajaminevaid oskusi. Näiteks, kuidas integreerida videot ja valguslahendusi interaktiivsesse lavakujundusse.

Päris suur õppimise koht on olnud, kuidas leida sobiv verbaalne vaste nendele piltidele ja meeleoludele, mida ma laval näha tahaksin. Maailmade ja kujutluspiltide ühtlustumine võtab aega – partneritelt peelduva kaudu lähevad asjad aina selgemaks ja sõnavara ühtlustub.

Mind isiklikult teeb natuke murelikuks, et äkki olen loonud liiga jäiga struktuuri oma lavastusele. Kus on siis näitleja panuse koht? Ise näitlejana sooviksin väga isiklikult panustada, aga samas tean, et kindla nägemusega lavastaja tekitab trupis turvatunnet.

Kersti, tutvusta lähemalt lavastuse meeskonda. Kuidas sa nad leidsid ja kuidas on senine tööprotsess välja näinud?

Hetkel on kõige tihedam ajurünnak toimunud Veera Marjamaa (dramaturg ja näitekirjanik, lavaka doktorant) ja Kristjan Suitsuga (lavaruumi kunstnik ja videokunstnik). Veel kuuluvad meeskonda mu kursuseõde la-

vaka magistrantuuriist Silvia Köster, kostüümikunstnik Britt Samoson, helikujundaja Hendrik Kaljujärvi ja valguskunstnik Triin Suvi.

Minu jaoks on tekst ainult üks komponent teiste teatrivahendite seas. Pigem otsime võimalust pakkuda publikule kogemust, mida nad ehk mujalt ei saa. Soovime teha lavastust, mis oleks kui

erinevad. Selle näidendi tekst näeb kohati välja rohkem filmistsenaariumi kui traditsioonilise näidendi moodi. Koostöö on korduv motiiv nii selle näidendi sisus kui ka loomisprotsessis meeskonnaga.

Kristjan, kas sinu lähenemine kunstnikuna seekord erineb kuidagi tavapärasele sõnalavastusele ruumi loomisest?

rännak võõrale maale, kus varasemad kogemused pole liiga olulised. Otsime uusi elamusi meelte, ahaa-efekte ning üllatusmomente. Publikule on nagunii omane tung luua lineaarset lugu, aga ma ei saa lõpuni kunagi kontrollida, mida nad täpselt laval näevad või arvavad nägevat.

Lavastust iseloomustades olete ühe märksõnana kasutanud sõnapaari füüsilis-visuaalne. Mida see täpsemalt tähendab? Veera, kuidas see mõjutab sinu kui dramaturgi tööd?

VEERA: „Lift“ on osa minu doktoritööst: neljas ehk viimane loominguline töö.

Meie kõigi kolme lähenemine tükile on erinev, sest meie tööriistad on nii

KRISTJAN: Suurimaks erinevuseks ongi see, et olen kohe algusest peale olnud kaasatud protsessi. Mul on suur võimalus luua lava, mis on sidusam materjaliga. See omakorda loob eeldused komplekssemaks tulemuseks.

Kersti, milleks peavad valmis olema näitlejad su trupis?

KERSTI: Kuna teksti loome ise, siis mõtlen väga palju oma näitlejatele ning üritan neile välja mõelda võimalikult huvitavaid väljakutseid. Eelkõige valisin trupi selle järgi, kes minu arvates oleks valmis osalema sellises avatüüris nagu minu esimene lavastus Draamateatri suurel laval. :)

Te teete noortelavastust. Kas noorele publikule loomine on seadnud teile

Veera Marjamaa

„Lift“

Lavastaja Kersti Heinloo, kunstnik Kristjan Suits, koreograaf Silvia Köster, kostüümikunstnik Britt Samoson, helilooja Hendrik Kaljujärvi.

Esietendus 12. veebruaril 2017 suures saalis.

Osades: Britta Soll, Inga Salurand, Liisa Saaremäel, Markus Luik, Karmo Nigula.

rohkem piiranguid või hoopis vastupidi – andnud võimaluse olla loomingu- liselt vabam?

KERSTI: Sõna noortelavastus toob pähe kohe hulga klišeetid. Olgu öeldud, et neid püüame juba eos vältida. Ma ei taha lugeda moraali, viibutada sõrme, ega püüda noortele iga hinna

VEERA: Mind inspireerib mõte, et kui elus midagi nihkub paigast ära, siis elu hoopis tungib sisse ja see on alati suur võimalus. Elu üllatab. Selliseks hetkeks võib olla õige trammi pealt mahajäämine või midagi suuremat nagu kriis. Peeglisse tuleb alati ise vaadata, aga selles protsessis ei pea üksi olema. Võib toetuda lähedastele – teha seda koos sõpradega. See idee on ka „Liftis“ sees.

Otsime võimalust pakkuda publikule kogemust, mida nad ehk mujalt ei saa.

Mis on see lift ja kuhu sellega sõita saab?

KRISTJAN: Kuhu vaja on!!

KERSTI: Lift on kui „maagiline“ ajalõks, kus igal tegelasel tuleb silmitsi seista kriisiga, mis eelneb täiskasvanuks saamisele. Nad peavad vastu astuma oma hirmudele ja koos leidma viise nende ületamiseks. Ainult nii on neil võimalus liikuda uutesse eluetappidesse. Ainult nii saab liftiga kõrgemale sõita.

Millise tundega võiks publik etenduselt lahkuda?

KERSTI: Saalist lahkudes võiks meeled nurruda emotsionaalsetest väljakutsetest, ja fantaasia on saanud mõnusa boosti.

KRISTJAN: Sisemise üllatusega.

Küsis Kairi Kruus

Jälgi lavastuse sündi:

@seeonminununnuelu
instagram.com/
seeonminununnuelu

Inspiratsiooniotsingute jäljed. Kersti Heinloo foto.

eest meeldida. Meie tüki aluseks on lihtne lugu, kus viis noort on teel liftiga peole, mis toimub korrusmaja viimasel levelil. Tavaline liftisõit muundub aga eriliseks avastusretkeks. Maagiast on meie argipäevas praegu liiga vähe ja see poolteist tundi teatrisaalis püüab seda tühimikku pisut täita.

Arvan, et tänapäeva noor on ülimalt intellektuaalne ja kogenud. Ma usun ka, et nad on avatud ja valmis pööras- teks seiklusteks. Ja kindlasti ootame saali ka neid, kes arvavad, et on ehk noortelavastuste east välja kasvanud.

Kas teil on mingeid eeskujusid või inspiratsiooniallikaid, millele te olete just seda lavastust luues toetunud?

Ingmar Bergman

„Saraband“

Lavastaja Peeter Raudsepp (külalisenä), kunstnik Lilja Blumenfeld (külalisenä), koreograaf Rene Nömmik (külalisenä), tõlkinud Anu Saluäär-Kall.

Esietendus väikeses saalis 19. veebruaril 2017.

Osades: Kersti Kreismann, Martin Veinmann, Jaan Rekkor, Ester Kuntu (külalisenä), Tiina Ollesk (külalisenä).

Johan – Martin Veinmann, Marianne – Kersti Kreismann. Ingmar Bergmani „Stseenid ühest abielust“ lavastas Eesti Draamateatri 1997. a Peeter Raudsepp. Mati Hiisi foto.

Ene Paaver

Armastuse säravam ja hämaram pool

Ingmar Bergmani kuulsat filmi „Stseenid ühest abielust“ peategelased Marianne ja Johan kohtuvad 30 aastat hiljem.

„Saraband“ on rootsi teatri- ja filmilavastaja Ingmar Bergmani viimane film. 85-aastane Bergman kirjutas ja lavastas selle jätkuloona ühele oma kuulsamale teosele „Stseenid ühest abielust“ (1973). „Sarabandi“ tõlge on ilmunud Loomingu Raamatukogus 2004. aastal.

Kolmkümmend aastat pärast „Stseenide“ peategelaste Marianne ja Johani lahkuminekut kohtume nendega taas: emeritprofessorist Johan elab eraklikult Kesk-Rootsi metsades, Stockholmis advokaadina töötav Marianne tunneb vajadust teda üle pika aja vaatama tulla ja sõidab tema juurde. Kuigi „Saraband“ riivab nende purunenud abielu haavu ning ikka veel hõõguvat õrnost, on loo keskmes pigem Johani 61-aastane poeg Hendrik ja tolle 19-aastane tütar Karin, üliandekas tšellist, kelle juhendajaks on hakanud ta oma isa. Olulisim tegelane on aga võib-olla naine, kes kordagi lavale ei ilmu, kuid kelle armastuse igatsemine mõjutab kõigi teiste saatust – Hendriku naine Anna, kes on kaks aastat tagasi vähki surnud. Nii et kui Marianne sõidab ootamatult külla oma endisele mehele Johanile, põimuvad nende va-

lusa looga teisedki lähisuhete teemad, mida Bergman kujutab ühtaegu võimsalt ja intiimselt: isa ja poja ning isa ja tütre viha ja armastuse vahel pendeldav side, kunstniku eneseteostus, patroneerimine lähisuhetes ja kunstis, sala-armastus, kaotus.

Peeter Raudsepp lavastas „Stseenid ühest abielust“ Eesti Draamateatris 1997. aastal ja tema toob nüüd lavale ka „Sarabandi“. Nüüdki, kakskümmend aastat hiljem mängivad Mariannet ja Johani Kersti Kreismann ja Martin Veinmann. Ka Bergmani enda mõlemas filmis mängis neid tegelasi sama näitlejatepaar, Liv Ullmann and Erland Josephson.

Peeter Raudsepp: „See on iseseisev lugu uute teemadega: kõige ürgsem ja põhilisem vajadus armastuse järele, vajadus tunnustuse järele, hirm surma ees. Bergmann ise sai arvatavasti inspiratsiooni kurvast sündmusest oma elus, kui tema viimane naine Ingrid von Rosen vähki suri.

Armastusevajadus on kummaline asi. Selles loos näidatakse seda kunstitegemise kaudu, Bachi tšellopla õppimise

ja õpetamise kaudu. Mis on kunagi olnud suur ja püha kunst, muutub siin ahistamise vahendiks. See on üks tundlikumaid põlvkondade vahelise konflikti kujutusi, mida olen lugenud. Isegi intsesti teema on seal ääri-veeri sees, väga mõjuvalt, märgina, kui suur on inimeste armastusevajadus ja kui määndunud teid see võib mõnikord väljapääsuks otsida.

Miks ma selle näidendi valisin? Olen viis aastat lavakooli juhendanud ja mul on tekkinud palju mõtteid õpetamise ja õppimise teemadel, selle säravamate ja hämaramatest külgedest. On mõtteid ka armastusest ja aja mõõdukusest. Neist isegi ennekõike. Mul on väga hea meel, et minu kursusel õppinud Ester Kuntu saab selles lavastuses teha oma esimese tõsiselt suure osa. Tema partnerise isa rollis on Jaan Rekkor. Näidendis on palju juttu Karini surnud emast, kummituslik mitmetähenduslik naisekuju laval liikumas sobib hästi põhjamaisesse Rootsi metsade ja merede keskel toimuvasse loosse – teda kehabast tant-sija Tiina Ollesk.“

Saraband on mehhiko ja hispaania juurtega rahvalik, kirklik tants, mis kujunes 17. sajandil Itaalias ja Prantsusmaal aeglaseks, vaoshoitud õukonnatantsuks. Bach kasutas oma loomingus meeleldi sarabandi motiivi ja tema viies tšellosooiti on inspireerinud ka Ingmar Bergmani, kes kasutas seda teost juba filmis „Sosinad ja karjed“ (1971).

Bachi viiendat tšellosooiti on silmapaistev vene tšellist Mstislav Rostropovitš nimetanud Bachi geeniusse tuumaks. Selle muusikateose harjutamine saab Bergmanil lähisuhete võitlustandriks ja kujundiks. „Karin: Millega mina peaksin toime tulema? Sa oled päris hull. / Hendrik: Näiteks sarabandidega. / Karin: Selleks läheb terve elu, et sarabandidega toime tulla.“

TEATRI LUGU

Teatrijuht Johnny

Rudolf Engelberg (1886–1928) oli Draamateatri esimene kunstiline juht.

Draamateater kasvas välja koolist: 1920. aastal alustanud Paul Sepa stuudio I lend otsustas 1924. aastal pärast stuudio lõpetamist kokku jääda ja asutada oma teatri, Draamastuudio Teatri.

Algaastate kunstiline liider oli studistide hulgas vaieldamatu autoriteediga Rudolf Engelberg. Paul Sepa äraolekul asendas ta teda stuudio õppetöös, vastloodud teater mängis edasi Engelbergi kooliaegseid lavastusi ja temalt olid ka esimesed kunstilised õnnestumised Draamastuudio Teatri nime all. 1925.–1926. hooaja alguses Rudolf Engelbergi lavastatud Max Mohri komöödia „Improviseeritud juunis“ sündis lavale kui täieõiguslik kunstiline võit, kirjutab Andres Laasik monograafias „Teatri vang. Leo Kalmeti kirjutamata elulugu“. 1926.–1927. oli Mait Metsanurga Vabadussõja-teemalise draama „Kindrali poeg“ õnnestunud ja publikumenuka lavastuse taga taas Rudolf Engelberg. Tema juhtrolli ei pannud kahtluse alla ükski teatri asutajatest, Johnny peale oldi kindel. Jah, Johnny – nii allkirjastas Rudolf Engelberg oma kirju kaasõpilastele, hüüdnimi pärines Draamastuudio Teatrikooli esimesest avalikust ülesastumisest, Dickens „Kilk koldel“ lavastusest, kus Engelberg mängis voorimees John Peeringit.

Alfred Mering, kooliõpilane Draamastuudio nooremalt kursusest ja kolleeg Draamastuudio Teatrist, kirjutab: „Engelberg oli sõbralik, avara silmaringiga inimene. Otsija ja katsetaja, mitte ülemus. R. Engelberg omas autoriteeti, ilma et ta end selleks oleks pingutama pidanud“ („Elu lugu. Teatrimälestused“).

Kuid noor näitejuht haigestus tolal veel ravimatusse tiisikusse ja suri 1928. aasta algul. Läks nii, et Draa-

mateatri ülesehitajaks sai kursusevend Leo Kalmet, teatrijuht aastail 1927–1944.

Rudolf Engelberg

„Milline oli Rudolf Engelberg? Portree- ja rollifotodelt vaatab vastu pikk ja sale noorhärä, kelle ilme sarnaneb tolle aja Hollywoodi hiilgava esimese armastaja Rudolph Valentino omaga. Ühesõnaga, suurepärane välimus. Aga mitte ainult. 1927. aasta suvel mängis Engelberg, kes oli juba pea-aegu haua serval, Lauteri lavastatud Shakespeare'i komöödiat „Palju käre ei millestki“ oma väljapaistvat rolli Vastumuhku. Ta oli teatriinimene, kellele olid käepärased kõik žanrid ja laadid. Sigaandekas, öeldaks tänapäe-

val. Kui Rudolf Engelberg haigestus, otsustas Kultuurkapital tema ravimise kulud enda kanda võtta. See räägib selget keelt Engelbergi tunnustamisest“ (A. Laasik „Teatri vang“).

Varalahkunud teatrimähe mälestust pidas noor Draamateater kalliks. Tehti korjandus haa-monumendi püstitamiseks, 10. surma-aastapäeva meenutati suure kuulutusega Päevalehes, kursusevend Otto Aaloe kavasdas hiljem raamatu kirjutamist (mis siiski teoks ei saanud).

18. jaanuaril 1943, kui möödus 15 aastat Engelbergi surmast, kogunes teatripere fuajees. Voldemar Panso kirjutab oma „Päevaraamatus“: „Seinal asuvat Linzbachi tehtud Engelbergi pilti ümbritses pargi eesti värvi-dega, 2 küünalt põlesid, väike lauake oli kaetud valge linaga. (Sel korral puhtaga! Au rekvisiidile.) Kalmet pidas sissejuhatava kõne: „Näitleja elu ja töö on nagu liblika lend päiksepaistisel päeval. Kirjanikust jääb raamat, sõna, kujutavast kunstnikust maal, helikunstnikust toon, aga mis jääb näitlejast – mälestus. Ja kaob see, on kadunud ka näitleja. Mida tugevam isiksus, seda tugevam mälestus. Kuid Engelbergist on jäänud veel teater – Draamateater. Kooli lõpetanud, asus ta omasugustega uut teatrit, puhast teatrit tegema. See oli uhke algus. Ta oli terav mõistus, suur entusiast, nõudis endalt ja teistelt. „Elagu õiglane kriitika ja selgitavad vaidlused!“ – tema enda poolt kirja pandud töökspidamised. Ja oma kõne lõpetas Kalmet hüüdega: „Kui me ummikusse satume, siis vaatame, Jonny, sinu kui valge majaka poole ja leiame tee.“ Lasner luges Underit. Müür laulis, Hõimre esitas „To be or not to be“, keegi mängis viiulit ja siis läksime laiali. Oli isesugune vaikus sel päeval.“

Ene Paaver

NOORELE PUBLIKULE

Arvustuste võistlus ja Arvustuste öö

Draamateatri traditsioonilisele arvustuste võistlusele ootame kooliõpilaste kirjutisi vabalt valitud lavastustest meie repertuaaris. Keskenduda võib ühele lavastusele, kuid oodatud on ka teised lähenemised – ühe lavastaja mitme lavastuse võrdlus, ühe näitleja erinevate rollide analüüs, erinevate lavastuste ühise teema üle arutlemine jne.

Kerli Ilves ja Ingrid Kruusmägi Arvustuste ööl „Väljabeitmist“ analüüsimas.

Arvustusi ootame eelkõige gümnaasiumi õpilastelt. Teatri trupi liikmetest ja kirjandustoa töötajatest koosnev žürii hindab lavastuse eri aspektide märkamist- ja analüüsioskust ja isikupärast ning loominguist lähenemist. Arvustusi võib saata jooksvalt hooaja jooksul aadressile kairi.kruus@draamateater.ee (lisada nimi, vanus, kool ja klass). Võistluse tähtaeg on 20. aprill 2017.

Enne võistluse tähtaja kukkumist toimub kevadel ka Arvustuste öö. Arvustuste öö ühendab etenduse vaatamise ning arvustuse kirjutamise koolituse. Juhendajate eestvedamisel saavad osalejad enne ja pärast etendust teada lähemalt teatriarvustuse olemusest ning näpunäiteid oma mõtete kirjutamiseks. Pärast etendust kohtutakse trupiliikmetega ja aruteldakse hiliste öötundideni. Nii valmivad arvustuste mustandid teatrimajast lahkumata. Järgmise Arvustuste öö info tuleb aadressile draamateater.ee/oo.

Töötoad ning lavastuste vihikud

Õpilastega Draamateatri külastust planeerides tasub ühendust võtta kirjandustoaiga, et võimalusel ühendada etenduse vaatamine töötoaga. Töötoa võib liita vabalt valitud lavastusele. Viime läbi nii etenduse-eelseid töötube kui külastatud etenduse arutelusid.

Etenduse-eelsed töötoad on mõeldud sisseelamiseks lavastuse teemadesse ning õhustikku – tutvustame lavastuse tausta ja sünnilugu ning juhime tähelepanu detailidele, millele võiks etendust vaadates tähelepanu pöörata.

Külastatud etenduse arutelu sobib hästi mõnele etenduse järgsele päevale. See on hea võimalus ühiselt uurida etenduse erinevaid külgi, õppida väljendama oma seisukohta ning analüüsida erinevaid tõlgendusvõimalusi. Töötoa täpsem ülesehitus sõltub vaadeldavast lavastusest ning õpilaste ajalistest võimalustest. Täpsemat infot saab ühendust võttes kirjandustoa toimetajaga aadressil kairi.kruus@draamateater.ee.

Teatri kodulehe rubriigist „Koolidele“ leiab lisamaterjale, mida saab kasutada tugimaterjalina etenduse analüüsimisel koolis või kodus. Lavastuste vihikutest leiab lugemist lavastuse tagamaade ja teemade kohta, kokkuvõtte ja tegelaste lühitutvustused ning aruteluküsimused. Kuigi need on loodud just koolinoori silmas pidades, leiavad siit väärt lisamaterjali ka teised huvilised. Vihikuid saab sirvida kodulehel või printimiseks alla laadida.

Kairi Kruus

15. oktoobril toimus Maalisaalis seminaripäev „teater | tõlge“.

Eesti Teatri Agentuuri, Eesti Draamateatri ja Eesti Tõlkijate Liiduga koostöös toimunud seminaripäeval arutleti teatril tõlkimise ja sellega külgnevate teemade üle laiemalt, räägiti tõlke ja tõlkimise erinevatest tahkudest ja vajadustest, aga ka tõlke vananemisest ning teise kultuuri tõlkimise eripäradest. Jutuks oli n-ö teksti muusikasse tõlkimine ehk muusikalise esitusega arvestamine, erivajadustega inimestele tõlkimine, tõlkenäidendite teede eesti teatrite repertuaari. Esinema olid kutsutud inimesed, kel endal suur tõlkija- või tõlke kasutaja kogemus: näitleja Anu Lamp, tõlkija Margus Alver, tõlketeadlane Anne Lange, viipekeele tõlk Hele-Riin Karja, kirjeldustõlk Kärt Mikli, vestlustes osalesid Maarja Kangro ja Villu Kangur ning Mihkel Seeder, Ülev Aaloe, Taago Tubin ja Garmen Tabor.

Eesti Draamateatris peeti sama sarja raames 2014. aastal ka seminar „teater | keel“, mille teemad puudutasid teatri ja keele põrke- ning sulandumisalaseid ning oma arvamust avaldasid Tiit Hennoste, Anu Lamp, Karl-Martin Sinijärvi, Mart Kangro ja Valdur Mikita ning Merle Karusoo, Andrus Kivirähk, Adam Cullen ja Martin Algu.

„teater | ...“ on Eesti Teatri Agentuuri jagatud mõtete sarjas kaks korda aastat toimuv arutelupäev, eesmärgiks viia kokku hetkel aktuaalsed teatrit puudutavad küsimused, mille üle arutlemiseks tavaliselt igapäevatöö kõrval aega ei jää, ning inimesed, keda harilikult neil teemadel sõna võtmas ei kuule.

Nii ongi üks pool sarja pealkirjast alati sama, „teater“, kuid mõistet teisel pool eraldavat kriipsu muutuvas. Kusjuures teine teisele poole kriipsu jäävad sõnad pole ilmtingimata vastandlikud, pigem on nende suhetes sarnast ambivalentset, mis lava ja publiku vahel. Samuti pole kinnitatud mõtete jagamise vorm, mis võib olla kõnekoosolek, avalik foorum, ümarlaud vms, sõltuvalt teemast ja esinejatest. Kohtumised on suunatud teatritöötajatele ja -lõulastele, teiste kunstivaldkondade esindajatele ja teatrikülastajale.

Sarja toetab Eesti Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapital. Ettekannete helisalvestusi on võimalik järelkuulata. Soovist kirjutage aadressil heidi@teater.ee.

Tiia Sippol

Viimased etendused

Lavaelu hakkavad lõpetama kolm lavastust, mille vaatamiseks on sügishooajal viimane võimalus.

Pipsa Lonka „Laulud halli mere äärest“, eripärase poeetilise õhustikuga soome näidendi tõi lavale Ingomar Vihmar. Argine ja kosmiline põimuvad igas elu hetkes, elu suured ja väiksed asjad on sama tähtsad või tähtsusetud. Pikkamisi üle kallaste tõusvast Läänemerest saab ujuda New Yorki, „Õnne“ seeniorikodu kohal sarak põhjatu tähistaevast, Katri Helena on Neitsi Maarja nagu ja Jumal osaleb orienteerumisvõistlusel. 30. oktoobril mängitakse viimane etendus.

Ameeriklase A.R. Gurney „Sylviat“ (lavastaja Teet Kask) saab vaadata veel oktoobris ja detsembris, viimane etendus on 15. detsembril.

Inga Salurand oli Sylvia rolli eest 2016. aasta naisnäitleja auhinna nominent. Mats Öuna foto.

Monolavastus „Kõik on täis“ esietendus 18. jaanuaril 2008 ja kui seda viimast korda mängitakse 2016. aasta eelviimasel päeval, 29. detsembril, siis astub Taavi Teplenkov lavale 323. korda. Becky Mode'i mononäidendis on Teplenkovi täita ligi 40 erinevat osa, naisi ja mehi, superstaare ja miljonäre, aferiste ja umbkeelseid välisuriste ehk tänapäeva ameerika tüüpe, rollide ja suhete tulevärk! Üle kaheksa mängukorra – see on eesti teatris haruldane asi ja Taavi Teplenkovi suurt soolot saab vaadata veel oktoobris, novembris ja detsembris.

Ene Paaver

Matinee!

Sellest sügishooajast hakkas Draamateater püsivamalt andma päevaseid etendusi ehk matineeid. Euroopas on päevased etendused vana traditsioon ning seetõttu kaalusime meiega matineeide andmist, sest sügiseti on õhtud teadagi pimedad ning mõnigi teatrisõber eelistaks seetõttu teatrikülastuseks päevast aega. Seljataha on nüüdseks jäänud „Eesti matuse“, „Viimasel minutil“ ja „Tartuffe'i“ matinee-etendused, need said hea vastuvõtu osaliseks ja oleme

„Finaal“ Teet Malsroosi foto.

saanud kindlustunde jätkamiseks. Lähikuude tööplaan teatrimajas on küll paraku nii tihe, et päevane täiskasvanute etendus sinna ei mahu ja järgmine matinee saab teoks 5. veebruaril, mil publikul on võimalik vaadata „Finaali“ etendust. Reeglina toimuvad meie matineeid kord kuus pühapäeviti algusega kell 12.00. Tere tulemast teatrisse ka päeval, pühapäeval.

Tanel Tomson

Ester Purje 90 – 30. jaanuar 2017

Elu muutub järjest kiiremaks, muutused tempokamaks. Vastukaaluks saavad just püsivus ja järjepidevus üha väärtuslikumaks. Teatris, mis on igavesti värske, sest et ta igal õhtul etendusel ja ka igal hommikul proovis üha uuesti sünnib ja kaob – siin, teatris, on vanad olidajad kulda väärt. Kes siis muidu oma eeskujuga julgustaks uusi tegijaid mitte heituma igapäevastest takistustest, kes mäletaks vanu legende, kehistaks oma teatri vaimu! Olemuslikult iga päev uuenev teater tunneb iseäranis hästi järjepidevuse ja elutöö väärtust. Aitäh, kauaaegsed pileetöör Ester Purje ja lavastusala juhataja Ain Jürisson, Eesti Draamateatril omal ajal pühendatud aastakümnete eest! Palju õnne juubeli puhul, jõudu ja tervist!

Ester Purje. Kadri Halliku foto.

Ain Jürisson. Kadri Halliku foto.

Aleksander Eelmaa 70 – 6. november 2016

Aleksander Eelmaa, Sass – nii nagu mina olen teda alati kutsunud ja kuulnud kutsuvat – seisab minu jaoks, meie ametivendade keskel sõbralik-isalikul aujärjel. Ta on ärakuulaja ja sallija. On iselaadiline ja suveräänne mees. Aga ma ei ole teda kunagi näinud kellegagi konkureerimas, mitte mingis mõttes, mingisuguse välispidise teatri positsiooni pärast. See ei tule argusest, tuleb osavõtlikkusest ja alandlikkusest muu elava ja oleva ees, mis jumal loonud, kuigi eriline jumalamees ta elu sees pole olemas paistnud.

Minule on Sass minu teekonnal olnud kõige suuremaks õpetajaks. Vaieldamatult. Ja kõige suuremaks sõbraks ja mõttekaaslasteks. Nagu rahvasaadik Lutsepp meid vahel naljatades kutsus – õpilane ja guru. Ma ei tea, millega ma selle suure mehe tähelepanu olen ära teeninud, aga mul on äraütlemata hea meel! Ja ma olen tänulik! Aitäh! Aitäh, Sass, kõige eest! Elagu! Elagu! Elagu!

Aleksander Eelmaa lavastuses „Mäed“. Mats Ouna foto.

Päärü Oja

Kersti Kreismann 70 – 25. jaanuar 2017

Oleme garderoobis koos olnud üle kolmekümne aasta. Kui Kersti garderoobi siseneb, on ruum teda täis. Ta on väga energiline, innukas ja õigust taganõudev. Oma töös on ta väga põhjalik, uurib ja analüüsib materjali. Autori tekst on talle väga tähtis! Ta teab täpselt, kuidas kanda ajaloolisi kostüüme ja õpetab ka teisi. Partnerina on väga hea, tema peale võib alati kindel olla, ta ei jäta sind kunagi hätta. Tean, et Kersti loeb väga palju. Kontsertidest ta ei loobu. Samas hoiab ta end järjepidevalt vormis jooga ja tennisega. Kersti on väga hea ja hooliv vanaema, oma pojatütart on ta viinud juba varakult kõikide kunstide juurde. Me oleme sõbrad, räägime omavahel nii muredest kui ka rõõmudest ja arutame maailma asju. Palju õnne, kallid Kersti, ja muidugi palju toredaid rolle!

Kersti Kreismann. Teet Malsroosi foto.

Kersti kutsus mind kuus aastat tagasi garderoobikaaslasteks. Kolleegidega saadakse lähedasemaks koos tööd tehes, aga koos garderoobis olles jagatakse oma rõõme ja muresid veelgi sügavamalt. Olen tänulik, et mind usaldati kutsuda endale nii lähedale. Loomulikult tänud ka Estrile. Nende garderoobikaaslaste toetus on olnud soe ja südamluk. Kersti on avatud ja meelelt oma tööd armastav inimene. Ester on oma tähelepanekud Kersti kohta nii ilusasti juba sõnastanud, et lisada oleks ehk vaid minugi õnnesoovid juubilarile. Rõõmu, tervist, ja soovin sulle rolle, millest sa unistad!

Ester Pajusoo

Hilje Murel

Hilja Irdla 60 – 16. september 2016

Suurem osa vanem-valgusemeister Hilja Irdla elust on kulgenud teatris: esmalt Tartus Vanemuises ja seejärel juba pea veerandsada aastat Eesti Draamateatris. Sellesse aega on mah- tunud tuhandeid lavastusi-etendusi- proove ning ei mäleta keegi, et Hilja vaatamata oma nimele oleks kordagi hiljaks jäänud. Alati on ta kohal enne teisi ja lapsepõlvest kaasa saadud kohusetunne ning töökus on aidanud tal saada pädevaks ja lugupeetud valgusemeistriks. Hiljat ja tema tööd iseloomustab ülim täpsus ja detailne mälu – ei valguse suunamisel ega etenduse juhtimisel valguspuldist pole asja, mille Hilja jätaaks kahe silma vahele. Inimesena on Hiljas nii päikest kui ka äikest. Hoidku jumal selle eest, kui keegi jätab juhtme lohakile või seisab laval käed puusas – sellist laiskvorsti ootab ees korralik peapesu. Täpselt sama nõudlik on ta ka

Hilja Irdla. Kadri Halliku foto.

iseenda ja oma töö vastu. Ja teisalt on temas peidus kauge kauni Lõuna-Eesti südamluk maatüdruk, kes armastab loodust ja lilli. Ja loomulikult armastab Hilja head teatrit, sest ilma armastusest ei oleks võimalik seda võrd suurepärase teatritöö.

Palju õnne, armas Hilja ja edu- jõudu-energiat Sinu 24. teatrihoo- ajaks Eesti Draamateatris!

Eesti Draamateatri valgusemeistrite nimel Kristjan Enno

Meie pileetöörid! Flora Valner – 70, Maie Sulbi – 75, Aime Pöld – 75, Anu Targo – 75, Reet Teplenkov – 70, Milvi Pomerants – 75, Marje Särme – 75

Selle aasta jooksul tähistab juubelit lausa kuus publikuteenindajat, kes töötavad meie majas juba pikki aastaid. Nende aktiivne kultuurielu, energia töötamiseks, soe ja lahke suhtumine pensionieas on imetlusväärne. Teatrisse tulevad nad alati rõõmu ja särava, nautides iga hetke, mis teatrikülastajate teenindamine ja teatrielamuse toetamine neile toob. Selle entusiasmiga nakatavad nad ka kõiki teisi teatri töötajaid. Mul on suur au teiega koos töötada! Palju õnne teile – alati meeldiv Flora, kindel Maie, asjalik Aime, malbe Anu, tarmukas Reet, huumorikas Milvi ja töökas Marje!

Flora Valner

Maie Sulbi

Aime Pöld

Anu Targo

Reet Teplenkov

Milvi Pomerants

Marje Särme

Kristin Viljamaa kolleeg, teenindusjuht

Eesti kutseline nukuteater 80 – 20. detsember 2016

1936. aastal lõi Leo Kalmet koos kunstnik Päären Raudveega Draamateatrisse väikelastele sobiva teatrivormi – nukuteatri. Ta ei kartnud raskusi: repertuaari kasinust, lühinägelikke eelarvamusi ja rahvusliku traditsiooni puudumist. Kalmet ise õpetas näitlejatele nukutehnikat. Eesti kutselise nukuteatri algusdaatumiks

tuleb pidada 20. detsembrist 1936, kui Draamastuudio Teater mängis Saksa Teatri laval põhitükina Oskar Lutsu „Nukitsameest“ ja sissejuhatuses Taavet Poska „Möldri mälestusi“. Mõlemad lavastas Leo Kalmet. Etenduse tarvis oli ehitatud kuld kollase eesriidega ja Päären Raudvee kenade lavapiltidega nukulava. 1938. aastast

algasid regulaarsed nukutrüpi etendused. Austuse ja lugupidamisega võime nimetada Leo Kalmetit eesti nukuteatri isaks, sest tema pani aluse kutselise nukuteatri kujunemisele.

Ferdinand Veike

Raamatust „Ferdinand Veike – mees, kes mängis nukukudega“. Tallinn, 2008

„Nukitsamees“ (1936).
Kükitab Salme Reek (Iti),
seisavad vasakult
Sam Siirak (Tõlpa ja
Nukitsamees),
Helma Siirak (Metsamoor)
Aino Talvi (Kusti),
ja lavastaja Leo Kalmet.
Foto Eesti Teatri- ja
Muusikamuuseumist,
Parikase klaasnegatiiv.

